
MINORITY CULTURE

- Stupp, J.: Germans from the south-east in post-war Munich
(Komáromi, Sándor) 186

MINORITY POLICY

- Gruber, D.: Dilatory integration of „homeless” russians in Estonia
(Komáromi, Sándor) 191

MINORITY LAW

- Mitić, M.: National minorities – Laws of the minorities vs defence of the territorial
integrity of the state (Zsivity, Tímea) 196

HISTORY OF THE NATIONAL AND ETHNIC MINORITIES

- Dulatbekov, N. O.: Hungarian prisoners of war in the Karaganda district
(Seremet, Sándor) 199
- Balogh, M.: Prisoners of war, internees, deportees. Human rights activities
of hungarian cardinal Joseph Mindszenty (1945-1948) (Császári, Éva) 202
- Bodo, E.: Rural life in Bihar county following the adjudication of villeins' rights
(Tóth, Áron) 205
- Dowling, A.: For Christ and Catalonia: Catholic Catalanism and Nationalist
Revival in Late Francoism (Juhász, Gergely Ákos) 208
- RESUME** 212

AUTONÓMIA–DEVOLÚCIÓ

Kádár Zoltán
**Az álandi autonómia helyzete napjainkban – készül az új
autonómia-statútum?**
**Bevezetés – tények Ålandról és az autonóm jogállás
történelmi háttere**

Azok számára, akik kisebbségkutatással foglalkoznak, valószínűleg nem ismeretlen Åland esete. Az északi Finnországban 1920-21-ben egy kisebbségi csoporttal kapcsolatban olyan megoldás született, amely azóta is jól működik. Mivel a magyar szakirodalom Åland autonómiáját már több ízben feldolgozta¹, ezért a jelen tanulmány célja elsődlegesen – a rövid történelmi, illetve jogi háttér ismertetését követően – a szigetek jelenlegi helyzetének, illetve a napjainkban zajló folyamatoknak a bemutatása. Åland egy Finnországhoz tartozó, több mint 6500 szigetből álló szigetcsoport Finnország és Svédország között. Kb. 28 000 lakosának 91%-a svéd anyanyelvű. A lakosság 90%-a a Fő-szigeten él, ebből kb. 11 500 fő a fővárosban, Mariehamnban. Az Ålandi Statisztikai Hivatal

¹ Lásd pl. Gerencsér Balázs – Juhász Albin: *A kisebbségi autonómia (működő modellek, magyar elképzelések)*. Budapest, 2001. 72-77. <http://www.hhrf.org/autonomia/> (2013. július 3.), Kovács Péter: *Az Åland-szigetek autonómiája*. In: *Az Åland-szigetek önkormányzata*. Budapest, Teleki László Alapítvány Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat, 1994. 7-21. o., Tóth Norbert: *Az északi paradigma, az álandi területi autonómia*. *JURA*, 2005/2, 180-190.

felmérése szerint a szigetek lakosságának több, mint 85%-a nem svédnek, nem is finn-nek, hanem álandinak tartja magát.²

Elhelyezkedése miatt Åland gyakran volt konfliktusok forrása. Területe nagy jelentőséggel bírt mind Svédország, mind a cári Oroszország, mind pedig Finnország számára. A Finn Nagyfejedelemség részeként Oroszországhoz tartozó Åland demilitarizálásáról már meglehetősen korán, 1856-ban a Krími háborút lezáró párizsi békében rendelkeztek. Az I. világháborúban az oroszok azonban újra megkezdték a szigetek megerősítését, s 1915-ben Ålandra katonai csapatokat telepítettek. 1917 decemberében Finnország kikiáltotta függetlenségét és jelezte, hogy igényt tart a szigetekre. Ezzel egy időben a helyi lakosság kinyilvánította, hogy Svédországhoz szeretne csatlakozni. Az ügy végül a Nemzetek Szövetsége elé került, amely a szigeteket Finnországnak ítélte. Előírta azonban a szigetek demilitarizálását és semlegességét, valamint kötelezte a finn államot, hogy biztosítson a sziget lakói számára széleskörű autonómiát, amely lehetőséget teremt nyelvük, kultúrájuk megőrzésére.

Az autonómia törvény

Åland számára az autonómiát az ún. autonómia törvény (svédül *Självstyrelselag*, finnül *Itsehallintolaki*; a svéd elnevezés „önkormányzati törvényt”, a finn elnevezés „autonómia törvényt” jelent) biztosítja. Ennek sajátossága, hogy a jogszabályi hierarchiában közvetlenül a finn alkotmány alatt helyezkedik el. Módosítása rendkívül nehéz: a finn parlamentnek az alkotmány módosításához szükséges eljárást kell követnie, az álandi parlamentnek pedig kétharmados többséggel kell a javaslatot jóváhagynia. Ily módon az álandi autonómia rendkívül mélyen be van ágyazódva a finn jogrendszerbe.

² Tóth Norbert: „Ezer sziget és zátony országa, a habokból született Åland...” – avagy milyen hatással lehet a területi autonómia az identitásra? *Magyar Kisebbség* 2007/1-2, 292-307.

Az autonómia törvény főbb intézményei

Hatáskörmegosztás

Az autonómia törvény fő sajátossága, hogy egy hatalommegosztási rendszert fektet le a finn és az álandi parlament (*Ålands lagting*, finnül *Maakuntapäivät*) között a szigetek vonatkozásában. Ezzel kapcsolatban három felsorolást tartalmaz. Az egyik felsorolás azokat a területeket tartalmazza, melyeken az álandi parlament rendelkezik hatáskörrel, a másik a finn szerveknél maradó területeket, a harmadik lista pedig olyan területeket, melyek a felek közös egyetértése alapján átkerülhetnek az álandi parlament hatáskörébe.

Az ilyen módon jelenleg álandi hatáskörbe tartozó főbb területek az alábbiak:

- az álandi parlament házszabályának, működésének meghatározása,
- oktatás, kultúra, emlékművek,
- Åland zászlajának és címerének meghatározása, illetve használatának szabályozása a tartományban,
- egészségügy, beteggondozás,
- természetvédelem, környezetvédelem,
- helyi közigazgatás meghatározása, helyi választások kiírása,
- a tartományban beszédendő különadók, iparüzési adó, szórakozási adó szabályozása, beszédése,
- ásványi anyagok kutatásának, birtokba vételének és hasznosításának joga,
- rendőrség fenntartása, szabályozása, irányítása,
- halászat, vadászat a tartományban,
- mezőgazdaság, földgazdálkodás szabályozása,
- szociális ellátások,
- posta,
- rádió és televízió szolgáltatás.³

³ 16.8.1991/1144. számú törvény (autonómia törvény), 18. §.

Itt említeném meg, hogy a helyi közigazgatás kialakításának a tartomány hatáskörébe tartozásából kifolyólag a finn kormányzat által 2012-ben elindított közigazgatási reformtervezetek Ålandra nem vonatkoznak. Ugyanakkor annak hatására a tartományban is tervezik a helyi igazgatás megújítását.

A fent felsorolt területeken az ålandi parlament jogosult törvényeket alkotni, melyek a jogszabályi hierarchiában a finn parlament által alkotott törvényekkel azonos szinten helyezkednek el, területi hatályuk azonban természetesen csak a szigetekre terjed ki. A tartományi törvényeket – ugyanúgy, ahogy a Finnországban megalkotott törvényeket – a finn köztársasági elnöknek kell ellátnia aláírásával. Ennek során ellenőrzi, hogy a megalkotott törvények megfelelnek-e az autonómia törvény rendelkezéseinek. A köztársasági elnök két esetben – az ålandi parlament döntéshozatalától számított 4 hónapon belül – vétőjoggal élhet:

- ha az ålandi parlament túllépte hatáskörét, vagy
 - ha a törvény Finnország belső vagy külső biztonságát érinti.
- A finn parlament hatáskörébe az alábbi főbb területek tartoznak:
- alkotmányozás, az alkotmány hatályon kívül helyezése, módosítása,
 - Finnország (Ålandot leszámítva) zászlajára, címerére vonatkozó szabályok megállapítása,
 - külgazdaság meghatározása,
 - honvédelem, határvédelem (melynek során figyelemmel kell lenni a szigetek semlegességére és demilitarizálására),
 - adónemek meghatározása és az adók beszedése (a tartományban meghatározott, már ismertetett kivételekkel),
 - pénz- és valuta kibocsátás,
 - büntetőjog,
 - állampolgársági, idegenrendészeti ügyek.⁴

Jelenleg a finn parlament hatáskörében lévő, de a tartomány hatáskörébe áthelyezhető terület például a banki és hitelintézetek szabályozása, vagy a munkaszerződésekre vonatkozó szabályozás.

⁴ 16.8.1991/1144. számú törvény (autonómia törvény), 27. §.

Hivatalos nyelv

Åland egyetlen hivatalos nyelve a svéd. Bár Finnország egész területén két hivatalos nyelv van (finn és svéd), Åland kivételt képez ez alól.

Ålandi „állampolgárság”(hembygdsrätt illetve Kotiseutuoiikeus)

Az autonómia törvény szabályozza a szigetek lakosságának „állampolgárságát”. A leszármazás elve (*ius sanguinis*) alapján „állampolgárság” annak jár, akinek valamely szülője rendelkezik ålandi „állampolgársággal”. Ezen kívül „állampolgárságot” szerezhet az a finn állampolgár, aki svéd nyelvtudással rendelkezik, és legalább 5 évig folyamatosan Ålandon lakott, továbbá az „állampolgárság” igénylésekor is ott lakik.

Képviselő a finn parlamentben

Függetlenül a lakosságszámtól az autonómia törvény alapján a tartomány egy képviselőt delegálhat a finn parlamentbe. A jelenlegi képviselő Elisabeth Naucclér, aki rendkívül aktívan képviseli a sziget érdekeit.

Költségvetés

Åland az ott beszedett adók, valamint az állami költségvetésből juttatott költségvetési támogatás keretében saját maga állapítja meg éves költségvetését.

Az autonómia törvény megújítása

A finn és az ålandi parlament bizonyos időközönként megvizsgálja az autonómia (ezen belül elsősorban az autonómia törvény) helyzetét, fejlesztésének lehetőségeit. Az újítások következtében a jelenlegi – 1993. január 1. óta hatályos – autonómia törvény a sorrendben már a harmadik (az elsőt 1920-ban, a másodikat 1951-ben fogadta el a finn és az

álandi parlament). Ennek lehetséges fejlesztését, megújítását, hiányainak feltárását volt hivatott vizsgálni egy szisztematikus munkálat keretében a finn igazságügyi minisztérium által 2012 márciusában felállított – Alec Aalto egykori stockholmi finn nagykövét nevével fémjelzett – parlamentáris munkacsoport.

Jelen tanulmány szempontjából kiemelendő, hogy mind a korábbi újításoknak, mind a jelenlegi vizsgálatnak is a célja annak elemzése, hogy lehetséges-e a tartomány autonómiáját tovább szélesíteni, további hatásköröket átadni, esetleg több biztosítékot nyújtani, vagy több lehetőséget nyújtani az érdekérvényesítésre. Vagyis a cél Åland esetében soha nem az, hogy hogyan lehetne az autonómiát valamely területeken szűkíteni, hanem az, hogy mit lehetne ahhoz még hozzátenni, hogyan lehetne még tovább fejleszteni – anélkül, hogy önálló, független állam jöjjön létre – úgy, hogy lehetőleg mindkét fél elégedett legyen. Ezeknek a fejlesztéseknek, valamint ennek a hozzáállásnak köszönhetően az utóbbi évtizedekben sem az álandi lakosság, sem az álandi vezetők fejében nem fogalmazódott meg a függetlenedés gondolata. Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy ne volna egy olyan kisebbség, amely a szigetek számára függetlenséget szeretne, mint ahogy azt sem, hogy a finnországi finn lakosság körében nincs senki, aki a széleskörű álandi autonómiát ne nézné rossz szemmel.

Bertil Roslin felmérése

A jelenlegi parlamentáris munkacsoport felállítását megelőzte két korábbi vizsgálat. Az első még 2005-ben kezdődött, amikor az akkori finn kormány felkérte Bertil Roslint, a közgazdaság- és politikatudomány egyik elismert finn szaktekintélyét, hogy vizsgálja meg különböző európai autonóm területek gazdasági szabályozását, és készítsen róluk tanulmányt. A megbízás célja az volt, hogy első lépésben készítse elő az álandi autonómia fejlesztését, és – állásfoglalás, javaslatétel nélkül – térképezze föl a különböző európai megoldásokat, melyek esetleg mintául szolgálhatnak Åland esetében.

A vizsgálat az alábbi autonóm területekre terjedt ki részletesen: Åland, Feröer-szigetek, Grönland, Man sziget, Csatorna-szigetek, Gibraltar, Skócia, Dél-Tirol, a belgiumi német anyanyelvűek kulturális autonómiája, Katalónia, Baleár-szigetek.

Tanulmányában Bertil Roslin arra a következtetésre jutott, hogy az általa vizsgált európai autonóm területek gazdasági szabályozását tekintve nem lehet két egyforma megoldást találni, minden területen kisebb-nagyobb eltérések észlelhetők. Ennek okait elsősorban a történelmi különbözőségekből, valamint a jogi szabályozás eltéréseiből jelölte meg.

Munkájában Roslin az autonómiákat két részre osztja:⁵

1. Régi autonómiák, melyek akkor alakultak ki, amikor a közlekedés még nehézkes volt, ebből kifolyólag a távoli területeknek adott autonómia megfelelő megoldást nyújtott a helyi közigazgatási feladatok megoldására. Ebbe a csoportba tartoznak: Falkland-szigetek, Feröer-szigetek, Grönland, Man sziget, Csatorna-szigetek és Gibraltar.
2. Új autonómiák, ahol az autonómia az etnikai súrlódások megoldására, vagy a függetlenségi törekvések elhárítására szolgált. Ebbe a csoportba tartoznak: Skócia, Katalónia, Dél-Tirol, valamint a belgiumi német anyanyelvűek kulturális autonómiája.

Roslin szerint az autonóm területeket gazdasági szempontból is két részre lehet osztani:⁶

1. Alacsony adókkal rendelkezők: Man sziget, Gibraltar és a Csatorna-szigetek. Ezeken a területeken előnyös gazdasági tevékenységet folytatni, azonban a szociális rendszerbe nehéz bekerülni.
2. Magas adókkal rendelkezők: Feröer-szigetek, Grönland, Skócia és Dél-Tirol. Ezeken a területeken könnyebb a letelepedés és könnyebben be lehet kerülni a szociális rendszerbe. Ebbe a csoportba tartozik Åland is.

⁵ Bertil Roslin: *Euroopan autonomiat muutoksen tuulissa*. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja, 20/2006, Helsinki. 130.

⁶ Uo.

Az autonómia célja

Az autonóm területek vonatkozásában az állam célja – Roslin szerint – általában a fennálló helyzet megőrzése, s arra csak ritkább esetekben adódik példa, hogy az állam célja az autonómia fejlesztése lenne. Roslin vizsgálata szerint az autonóm területek számára az őket érintő ügyekben a minél szélesebb döntési jog biztosítása segíti abban, hogy az előttük megnyíló (gazdasági) lehetőségekkel képesek legyenek élni, valamint abban, hogy a rendelkezésükre álló összegeket a területileg meghatározott szükségletekre tudják fordítani. Ezt támasztják alá Dél-Tirol, a Csatorna-szigetek, Katalónia és a belgiumi német anyanyelvű területeken történt fejlesztések példái – ezeken a területeken az ország többi részéhez képest (is) magas az életszínvonal. Åland esetében az önkormányzás biztosításának célja – az autonómia törvény indokolása szerint – a tartomány nyelvi és kulturális szokásainak biztosítása. Ezen felül az autonómián keresztül biztosítani kell a helyi lakosság számára, hogy ügyeikről – a tartomány államigazgatási helyzetének keretei között – maguk dönthessenek. Roslin vizsgálatának eredményei szerint Ålandon a kultúra és a gazdaság nem különíthető el egymástól, ugyanis a helyi lakosság által végzett gazdasági tevékenységek mélyen az ålandi kultúra részét képezik. A területi önrendelkezés hozzájárult ahhoz, hogy Ålandon az ott folytatott gazdasági tevékenységek révén magas életszínvonal alakuljon ki. Ugyanakkor Roslin megjegyzi, hogy az autonómia biztosításának nem az a célja, hogy a lakosság számára a magas életszínvonalat ezen keresztül biztosítsák.

Hatáskör megosztás

Roslin vizsgálata alapján az autonómiák esetében általános hatáskör-megosztási elv az enumerációs elv. Ez alapján egy lista felsorolás-szerűen tartalmazza az államhoz tartozó hatásköröket, egy másik lista pedig az autonóm területhez tartozókat. Ez a jellemző Åland esetében is. A tanulmány felhívja a figyelmet a Feröer-szigetekkel kapcsolatos megoldásra, melyben Dánia a hatáskörök áthelyezése tekintetében kifejezetten megengedő. Eszerint a szigetek gyakorlatilag bármely területet

a hatáskörükbe vonhatnak – azonban ilyenkor az adott terület gazdasági vonzatai is a Feröer-szigetekhez kerülnek.

Adózás, gazdaság

Roslin szerint az autonómiákkal kapcsolatos gazdasági megoldások az utóbbi évekig jellemzően a központi költségvetésből történő támogatás folyósításából álltak. Az adórendszer tehát egységes volt az államban és az autonóm területen. A fejlődés következtében azonban egyre elterjedtebb, hogy az autonóm területek szinte teljes mértékben maguk határozzák meg adórendszerüket. Jelenleg ez a helyzet a Feröer-szigeteken, a Csatorna-szigeteken, Gibraltáron és Baszkföldön. Ezekben az esetekben a legtöbb vitára okot adó kérdés az volt, hogy az autonóm területek a beszedett adókból milyen mértékben járuljanak hozzá a központi költségvetés kiadásaihoz, valamint a kevésbé fejlett területek támogatásához. Az autonóm területek egy része tehát a lényegyet tekintve teljes mértékben maga határozhatja meg adórendszerét, míg másik részük csak néhány adónem fölött rendelkezhet szabadon. Az Európai Unió egységesítési szándékai egyértelműen gátat jelentenek abban a folyamatban, hogy az adórendszer szabályozása átkerüljön a tartományokhoz – állapítja meg Roslin. A másik gátló tényező az adórendszer átengedésében az adóparadicsomok létrejöttétől való félelem. Ezzel kapcsolatban Roslin felhívja a figyelmet, hogy adóparadicsomok létrejöttéhez nem elegendőek az alacsony adószintek, azokhoz sok más tényező is szükséges, így pl. szigorú banktitok, névtelenség biztosítása, a jelenlétre vonatkozó liberális szabályok, laza szabályozás a vállalatok vonatkozásában, stb. A tanulmány szerint kijelenthető, hogy adóparadicsom létrejöttéhez az állam hathatós közreműködése is szükséges.

A tanulmány alapján 2005-ben Ålandon a közigazgatási szektor finanszírozásának 60%-át a finn állam által folyósított támogatás, a maradék 40%-ot pedig a szigetek saját bevételei tették ki. A tartomány gazdasági mozgástere tehát nem abszolút korlátozott, azonban a teljes önellátáshoz még hosszú utat kell megtennie. Roslin felhívja a figyelmet, hogy az adók egységesítése az EU-n belül Ålandra nem vonatkozik (a Finnország csatlakozásakor benyújtott külön jegyzőkönyv alapján), vagyis ez nem állhat az adók átengedésének útjában. Az adóparadicsom

létrejöttétől való félelem szintén nem reális, tekintve, hogy Ålandon jóléti társadalom alakult ki, mellyel a helyi közösség elégedett, és nem áll érdekében ezen változtatni.

A Jansson Bizottság

A másik vizsgálatot a parlamenti munkacsoport 2012-ben történő felállítását megelőzően a 2010 májusában az ålandi parlament által létrehozott bizottság folytatta le, melynek vezetője az egykori (finn) parlamenti képviselő, valamint az ålandi parlament egykori elnöke, Gunnar Jansson volt. A bizottság feladata az volt, hogy Åland szemszögéből fogalmazza meg, melyek azok a területek, melyeken szükséges lenne az autonómia törvény fejlesztése; mely területeken kellene a tartomány hatásköreit szélesíteni, és ezekkel összefüggésben szükséges-e esetleg egy új autonómia törvény megalkotása?

Jelentésében a bizottság arra a következtetésre jutott, hogy időszzerű lenne a régi – szerintük mind formailag, mind tartalmilag elavult – autonómia törvény helyett egy újat létrehozni úgy azonban, hogy a tartomány jogi helyzete sem nemzetközileg, sem Finnország vonatkozásában nem változna. Az új autonómia törvény célja az lenne, hogy a tartomány lakosai a jelenleginél hatékonyabban tudják az akarataknak megfelelően alakítani életüket. Mindazonáltal az autonómia alapjai nem változnának. A bizottság mind jogalkotási, mind közigazgatási, mind pedig gazdasági téren szélesíteni kívánná Åland autonómiáját. Javaslatának megfogalmazása során figyelembe vette a Roslin tanulmányában foglalt európai autonómiák fejlődési irányait. A bizottság főbb javaslatait az alábbi öt pontban részletezem.

1. A hatalommegosztási rendszer módosítása

Az új autonómia törvényben a hatáskörmegosztás a jelenlegihez képest egyszerűsödne, a három lista helyett csak egy lenne, mely a *finn szervek hatáskörébe tartozó területeket tartalmazná* – áll a bizottság jelenté-

sében. A javaslat szerint a hatályos autonómia törvény alapján jelenleg ålandi hatáskörbe tartozó ügyek továbbra is a tartománynál maradnának. Ezen felül azok a területek, melyeket az új autonómia törvény nem utalna a finn állam hatáskörébe, áthelyezhetőek lennének az ålandi szervek hatáskörébe. A javaslat szerint az áthelyezés rugalmasan, az ålandi parlament egyoldalú döntésével történne, és egyúttal a terület ellátásához szükséges finanszírozás is az ålandi szervek kezébe kerülne. A tartomány döntéshozói így akkor vonhatnák a kérdéses területeket saját hatáskörükbe, amikor az azok ellátásához szükséges pénzügyi fedezet rendelkezésre áll. A fenti javaslatot a bizottság Roslin tanulmányából kiindulva feröeri mintára készítette el.

2. Adóztatási, gazdasági önállóság

A bizottság szerint Åland részéről igény lenne arra, hogy az adók szabályozása fokozatosan átkerüljön a tartomány hatáskörébe, és így fokozatosan létrejönne a szigetek gazdasági önállósága (ez egyébként régóta megfogalmazott célja a szigeteknek). Ezzel összefüggésben felül kellene vizsgálni az Åland számára juttatott költségvetési támogatást, illetve annak mértékét. Jelenleg – néhány helyben beszédett adót leszámítva – az adók Finnországba folynak be. Åland a finnországi éves bevétel (nem számítva az állami hitelfelvételt) 0,45%-át kapja meg *adójjuttatásként*. Amennyiben az Ålandról beszédett jövedelemadó az összes jövedelemadó-bevétel 0,5%-át meghaladja, az ezen felüli részt *adó-visszatérítés-ként* visszautalják a tartomány számára. A tartomány hatáskörébe tartozó rendkívüli, nagy összegű kiadás esetén *állami támogatás* folyósítására is van lehetőség. Természeti katasztrófa, gazdasági válsághelyzet, illetve ezekhez hasonló események bekövetkezése esetén Finnország *rendkívüli állami támogatást* nyújt. Ezeken felül Åland – a fentebb, hatáskörei ismertetésénél felsorolt – adókat szedhet a helyi igazgatási feladatok ellátásának fedezésére. A bizottság javaslata szerint a gazdasági autonómia fokozatos megvalósulásával az adójjuttatások, adójóváírások is fokozatosan megszűnnének, azonban az állami támogatás és a rendkívüli állami támogatás juttatásának lehetősége megmaradna.

3. Nemzetközi jogi cselekvőképesség

A bizottság javasolja, hogy a tartomány számára biztosítsanak nagyobb lehetőséget az őket érintő nemzetközi szerződések befolyásolására, tárgyalások folytatására, megfelelően ezzel az európai integrációs folyamatoknak.

4. A tartományi törvények ellenőrzése

A tartományi törvények felügyeletében néhány apróbb módosítás lenne szükséges. Az egyik ilyen módosítás lehetőséget biztosítana a köztársasági elnöknek arra, hogy a tartományi törvények jóváhagyása előtt kikérhetné a parlamenti Åland Bizottság⁷ véleményét, amennyiben felmerülne a tartományi törvény autonómia törvénybe ütközésének gyanúja (a köztársasági elnöknek jelenleg a finn Legfelsőbb Bíróság véleményének kikérésére van lehetősége – a Legfelsőbb Bíróság pedig kikérheti az Åland Bizottság véleményét). Ez felgyorsíthatná a törvények elfogadásának, illetve ellenőrzésének folyamatát. A törvények ellenőrzésével kapcsolatos az a javaslat is, miszerint a bizottság a jelenlegi 4 hónapos ellenőrzési határidőt 3 hónaposra csökkentené annak érdekében, hogy az EU-s jogszabályok átültetésére nyitva álló határidőnek eleget tudjanak tenni.

5. Biztosítékok

Åland részéről igény lenne mind a jelenlegi autonómia törvény megtartása, mind egy új megalkotása esetén beépíteni egy biztosítékot, mely garantálná, hogy az autonómia törvény rendelkezései a finn alkotmány módosítása, hatályon kívül helyezése, vagy új alkotmány létrehozása esetén is hatályban maradjanak. A bizottság azt is szükségesnek tartaná, hogy az első, 1921-es autonómia törvény rendelkezésének megfelelően Ålandnak az autonómia törvényben foglalt szabályok megsértése esetén

⁷ Az Åland Bizottság egy 5 főből álló testület, melynek tagjai kizárólag ålandi lakosok lehetnek. Elnöke a kormányzó, 2 tagot az ålandi parlament, 2 tagot pedig a finn kormány nevez ki. A bizottság egyik fontos feladata a szigetek és az állam közös ügyeinek együttes vitele, a felmerülő vitás kérdések rendezése.

joga lenne valamely nemzetközi szervezethez fordulni jogorvoslatért (az 1921-es szabályozás szerint amennyiben a finn állam megsértette az autonómia törvény rendelkezéseit, Åland jogosult volt a Nemzetek Szövetségéhez fordulni, de ennek megszűnésével ez a jog is megszűnt).

A Parlamentáris Åland Munkacsoport⁸

A finn Igazságügyi Minisztérium 2012. március 14-én felállított egy parlamentáris munkacsoportot, melynek vezetésével a korábbi stockholmi nagykövetet, Alec Aaltot bízta meg. A bizottságban valamennyi parlamenti párt képviselői helyet kaptak, valamint igazságügyi, gazdasági szakértők is részt vettek a munkában. A munkacsoport feladata az volt, hogy a kormányzat oldaláról széleskörű vizsgálatot folytasson az ålandi autonómia helyzetéről, és tegyen javaslatot egy később felállítandó interparlamentáris (a finn és az ålandi parlament közötti) bizottság részére az autonómia esetleges módosításával kapcsolatban. A munkacsoportnak különös figyelmet kellett fordítania a Jansson Bizottság javaslataira, azok megvalósíthatóságára. A vizsgálat során a lehetséges változásokról minden érintett minisztérium, az ålandi kormányzat és parlament, Åland finn parlamenti képviselője, a Legfelsőbb Bíróság, az igazságügyi kancellár, valamint a köztársasági elnök hivatalának véleményét is kikérték.

A munkacsoport főként azt elemezte, hogy a Jansson Bizottság által tett javaslatok mennyiben valósíthatók meg, elsősorban ezek tekintetében kérte ki az érintett szervek szakmai véleményét. Ennek eredményeként az alábbi következtetésekre jutott (az alábbi pontokban a Jansson Bizottság javaslataira adott válaszokat foglalom össze):

1. A hatalommegosztás rendszerének módosítása

A parlamenti munkacsoport egyetért a Jansson Bizottsággal abban, hogy az autonómia törvény hatalommegosztási rendszere megújításra

⁸ Svédül *Parlamentarisk Åland Arbetsgrupp*, finnül *Parlamentaarinan Ahvenanmaa Työryhmä*

szorul. Rugalmasabbá kell tenni, és a hatásköröket, valamint azok áthelyezésének módját pontosítani, egyértelműsíteni kell. A Jansson Bizottság által javasolt módszert, miszerint csak egy lista legyen, amely csak a finn állam hatáskörébe tartozó területeket sorolná föl, a parlamentáris munkacsoport nem támogatja. Indoklásuk szerint az ugyanis szerintük csökkentené a jobbiztonságot, és nem szolgálná az átláthatóságot, ezen felül jogértelmezési vitákat is előidézhetne. A területeknek a jelenleginél pontosabb meghatározása mellett a munkacsoport jobbnak tartja a mostani hármas felosztást, és a megoldást a hatáskör áthelyezés rendszerének módosításában, pontosításában látja. Erre azt tartanák jó megoldásnak, ha a finn parlament egyszerű többséggel, azonban az álandi parlament jóváhagyásával helyezhetné át az egyes hatásköröket. Ezzel – a munkacsoport véleménye szerint – jelentősen könnyebb, rugalmasabb lehetne egy-egy terület szabályozásának átengedése a tartomány döntéshozói számára, vagy a tartománytól a finn parlament számára. A munkacsoport szerint a konkrét hatáskörök áttelepítésekor sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a politikai párbeszédre.

A munkacsoport meghatározta azokat a területeket, melyeknek az új szabályozás kialakításakor mindenképpen a finn parlament hatáskörében kellene maradniuk. Ezen területek az alábbiak:

- államberendezkedés, valamint az alapjogok meghatározása,
- külpolitika, biztonságpolitika (határvédelmet is beleszámítva), honvédelem,
- finn állampolgársági ügyek,
- pénzkibocsátás,
- igazságszolgáltatás,
- büntetőjogi szabályozás.

A fenti felsorolásban szembeűnő, hogy nem szerepel benne az adórendszer.

A munkacsoport hangsúlyozta, hogy a konkrét döntések meghozatala csak alapos, a következményekre is kiterjedő vizsgálat után, a tartománnyal együttműködve lehetséges. Jelentésében megjegyzi, hogy a hatásköri megosztás sajátossága, hogy konkrét javaslatokkal általában a tartomány szokott előállni, ez azonban nem jelenti azt, hogy a finn szervek ne kezdeményezhetnének hatáskör áthelyezést. A területek felosztá-

sakor figyelemmel kell lenni a tartomány igazgatásának és törvény-előkészítési szerveinek kapacitására is.

2. Adóztatási, gazdasági autonómia

Amint az a Roslin tanulmányból, valamint a Jansson Bizottság jelentéséből is kitűnik, az egyik legsarkalatosabb pont az adóztatási jogkör és az adózási szabályok megalkotása hatáskörének áthelyezése a tartományhoz. Az álandi szervek időről időre újra felvetik ennek a szükségességét, azonban ez a javaslat – legalábbis eddig – mindig elutasításba ütközött. Ezúttal is a parlamenti munkacsoport az ellen foglalt állást, hogy a terület teljes egészében átkerüljön álandi hatáskörbe. Az indokolás szerint az áthelyezés egészségtelen adóversenyt okozna, továbbá az Európai Unió és nemzetközi jogi szabályozáshoz kapcsolódó problémákat vetne fel (pl. kettős adóztatás tilalma).

A munkacsoport felhívja a figyelmet, hogy ha mégis sor kerülne az adóztatási jogkör és az adózási szabályok megalkotása hatáskörének áthelyezésére, akkor annak véleményük szerint úgy kell történnie, hogy Finnország szerveinek lehetősége legyen befolyásolni a tárgyi jogi szabályozást. A terület esetleges átadása esetén a jelenlegi költségvetési támogatási rendszer teljes egészében felülvizsgálatra szorulna.

Az adózási rendszer teljes áthelyezésével tehát a munkacsoport nem ért egyet, bár az elvi lehetőségét nem zárja ki.⁹ Az eddigi finn hozzáállástól azonban merőben eltér a munkacsoport azon javaslata, mely szerint a jelenlegi rendszer helyett elképzelhető lenne, hogy az Álandból beszedett adókat egyenesen a tartományi költségvetésbe juttatnák vissza, mely összeggel az szabadon rendelkezhetne. Amennyiben ezt a javaslatot elfogadnák, az azt jelentené, hogy Áland gazdasági önállósága félig-meddig megvalósulna. Ebben az esetben is a jelenlegi költségvetési támogatási rendszer teljes egészében felülvizsgálatra szorulna. Az elemzők szerint a kisméretű álandi gazdaság teljes önállósága esetén sokkal érzékenyebb lenne a külső hatásokra, gazdasági válságokra. A munka-

⁹ És amint láthattuk, a munkacsoport véleménye szerint kötelezően megtartandó hatáskörök között sem szerepel az adórendszer.

csoporthoz javaslatának előnye állandó szempontból az lenne, hogy ezeknek a kockázatoknak kisebb mértékben lenne kitéve a tartomány, hiszen a nagyobb finn gazdaság könnyebben reagál egy esetleges válságra; azonban az adóbevételekkel mégis önállóan gazdálkodhatna a tartomány.

3. Nemzetközi jogi cselekvőképesség

A munkacsoport szerint Åland speciális helyzete a nemzetközi szerződések esetében mind a tárgyalási, mind a szerződéskötési, mind a megvalósítási szakaszban kellőképpen figyelembe van véve, az autonómia törvény erre vonatkozó szakasza nem szorul módosításra. A jelenlegi szabályozás szerint nemzetközi szerződések kötésekor mindig időben kell tájékoztatni a tartományi szerveket akkor, ha az ő hatáskörükbe tartozó, vagy a tartomány számára egyébként fontos nemzetközi szerződésről van szó. Ilyen esetekben lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az állandó szervek kifejthessék álláspontjukat, esetleg eltérő feltételeket, kitételeket fogalmazzanak meg a nemzetközi szerződések tartalmaként. Ilyen kitételek megfogalmazására eddig meglehetősen ritkán került sor, amelynek fő oka, hogy a finn szervek már a tárgyalások során mindig figyelembe vették Åland kivételes helyzetét. A jelentésben pusztán arra hívják fel a figyelmet, hogy az állandó szervek tájékoztatása és álláspontjának megfogalmazása minden esetben kellő időben kell, történjék. Megjegyzik, hogy szükség esetén a jogi háttér rendelkezésre áll ahhoz, hogy Åland a köztársasági elnök felhatalmazása alapján a saját hatáskörébe tartozó ügyekben tárgyalásokat folytasson más észak-európai államokkal (Norvégia, Svédország, Dánia, Finnország, Izland, valamint ezek autonóm területei), amennyiben azok kizárólag a másik észak-európai ország és az Åland közötti kapcsolatokra vonatkoznak.

4. A tartományi törvények ellenőrzése

A munkacsoport szükségesnek tartja a 4 hónapos ellenőrzési határidő megtartását, ugyanis a korábbi 3 hónapos határidőt azért módosították 1991-ben, mert az az egyes bonyolultabb esetekben kevésnek bizonyult.

A munkacsoport leszögezte, hogy a 4 hónap a maximális időtartam, egy átlagos tartományi törvény ellenőrzése azonban nem szokta ezt a határidőt kitölteni.

A vizsgálat eredményeként nem látják akadályát annak, hogy a köztársasági elnöknek olyan esetekben, amikor felmerül valamely törvénytervezet autonómia törvénybe való ütközésének gyanúja, a szoros határidő végett lehetősége legyen a legfelsőbb bíróság helyett az Åland Bizottsághoz fordulni.

5. Biztosítékok

A munkacsoport szerint a Jansson Bizottság azon javaslata, miszerint egy új nemzetközi szerződéssel kellene biztosítani, hogy az autonómia törvény rendelkezéseinek Finnország általi megsértése esetén a tartomány valamely nemzetközi szervhez forduljon, nem szükséges. Åland autonómiája olyan széles körben elismert és a finn jogrendszerbe is olyan mélyen be van ágyazva, hogy fölösleges lenne bármiféle nemzetközi biztosíték. Ezenkívül a Finnország által aláírt nemzetközi emberi jogi egyezmények többek között a kulturális és nyelvi jogok tekintetében megfelelő nemzetközi biztosítékot nyújtanak az állandó autonómiával kapcsolatban. Új, eltérő nemzetközi szerződések nehezen lennének illeszthetőek a nemzetközi jogba. A munkacsoport megállapította, hogy Åland autonómiája a történelem során folyamatosan pozitív irányba változott, amely tény szintén szükségtelenné tesz bármiféle nemzetközi biztosítékot. Az autonómiának a jövőben a tartomány és a finn oldal közötti bizalmi viszonyon kell alapulnia, melyhez az szükséges, hogy a terület autonóm státuszát akként rögzítsék a finn jogrendszerben, hogy abban a tartomány beleegyezése nélkül ne lehessen változásokat eszközölni.

6. Az Európai Unió Åland vonatkozásában

Az állandó szerveknek joguk van részt venni az európai uniós ügyek esetében Finnország véleményének kialakításában abban az esetben, ha az ügy tartományi hatáskörbe (is) tartozik, vagy ha az adott ügy a szigetek

számára nagy jelentőséggel bír. Amennyiben Finnország és a tartomány véleménye eltér, úgy Åland kérheti, hogy eltérő véleményét csatolják a finn állásponthoz. Az uniós szabályok nemzeti jogrendbe történő átültetése az autonómia törvényben szereplő hatásköri megosztás alapján kettéoszlik Finnország és a tartomány között. Ezekben az esetekben a tartományi jogátültetés jelenleg nincs megfelelőképpen ellenőrizve. A munkacsoport szerint az EU-s jogszabályok átültetésével kapcsolatos szabályozást egyértelműsíteni kell. Ennek során azt tartaná megfelelő megoldásnak, ha a tartományi parlament az egyes jogszabályok átültetésekor előzetes egyeztetéseket folytatna az illetékes minisztériummal. A munkacsoport szerint biztosítani kell Åland számára annak a lehetőségét, hogy az őt érintő ügyekben megfelelően képviselve legyen az Európai Unióban, ennek mikéntjét azonban nem részletezik.

7. „Blankettaszerződések”

A álandi jogalkotók a finn törvényeket tartományi törvényekkel ültetik át a szigetek jogrendszerébe. Ennek során – az autonómia törvénynek megfelelően – meghatározhatnak bizonyos eltéréseket a tartományra vonatkozóan, valamint a törvények szövegébe bevezetnek egy rendelkezést, mely szerint a finn törvénymódosítások automatikusan hatályba lépnek a tartományban is. A munkacsoport szerint ez a gyakorlat csökkenti a jogbiztonságot, ugyanis a tartomány jogalkalmazóinak rendszeresen utána kell nézniük, hogy történt-e az adott törvény szövegében módosítás; továbbá ez a módszer az állampolgárok számára is kevésbé átláthatóvá teszi a jogrendszert. A munkacsoport egy olyan megoldást szorgalmazna, melyben a tartományi jogalkotóknak a tartományban alkalmazandó finnországi törvénymódosításokat minden esetben át kellene ültetniük a tartományi jogszabályba is. Így a jogrendszer sokkal átláthatóbbá válhatna.

8. A munkacsoport vizsgálatának összegzése

A munkacsoport meglátása szerint a jelenlegi autonómia törvény az elmúlt időszakban alapvetően jól működött, bizonyos esetekben azon-

ban jogértelmezési és jogalkalmazási problémák adódtak. A jogszabály megújítása így időszerűvé vált annak érdekében, hogy egy korszerű, a jelenleginél rugalmasabb törvény jöjjön létre. Ez nagy kihívást jelent, és valószínűleg évekig is eltarthat. A jogfejlesztésnek olyan irányba kellene haladnia, hogy a megújított autonómia törvény a hatásköri megosztás szempontjából csak általános szabályokat tartalmazzon, a részletekről pedig egyszerű törvénnyel és a tartományi parlament jóváhagyásával rendelkezzenek. Ebben az esetben az autonómia törvény egy keretjogszabály lenne, amelyben csak a legkritikább esetekben történének változások, a részletező jogszabályok pedig rugalmasabbak lennének. A munkacsoport hangsúlyozta, hogy az általa készített tanulmány pusztán javaslatokat tartalmaz, a tényleges módosítások későbbi politikai tárgyalások függvényében fognak kirajzolódni, vagyis elképzelhető, hogy végül az általuk javasoltakhoz képest más megoldások fognak születni. A végső eredmény a megújított autonómia törvény csak minden szegmensre, valamint a lehetséges következményekre is kiterjedő vizsgálatok után, a tartományi szervekkel együttműködve alakítható ki.

Elisabeth Naclér, Åland képviselője a finn parlamentben

Åland – függetlenül lakosságának számától – egy képviselőt delegálhat a finn parlamentbe. Ez a képviselő jelenleg Elisabeth Naclér, aki rendkívül aktív politikát folytat Åland szempontjából. Neki köszönhetően számos olyan területen, ahol nagy arányban élnek kisebbségek, igyekeznek példát venni a Finnországhoz tartozó szigetekkel kapcsolatos megoldásokról, így az utóbbi időkben például az Azerbajdzsánhoz tartozó Hegyi-Karabahban történt erre kísérlet. Ő maga mindig hangsúlyozza, hogy bár Åland esetében egy sikeres és időtálló megoldás született, minden kisebbség esetében figyelembe kell venni a speciális történelmi, társadalmi, jogi, gazdasági, kulturális és egyéb körülményeket, ezért nem lehet Ålandra egy az egyben átvehető mintaként tekinteni.

Naclér a Parlamentáris Åland Munkacsoport felállításakor a Helsingin Sanomat hasábjain csalódottságát fejezte ki azzal kapcsolatban,

hogy abban nem biztosítottak helyet a tartomány képviselője számára, miközben minden más parlamenti párt egy-egy képviselője részt vehetett a munkában. Úgy gondolta, hogy ez nem jó kiindulópont ahhoz, hogy egy bizalmi alapon működő politikai párbeszéd kezdődhessen a tartomány és a finn oldal között. Szerinte itt az ideje annak, hogy az Európai Unió keretein belül nem megfelelően működő autonómia törvény gyökeres változásokon menjen keresztül. Az új rendszernek a szigorú jogi szabályozás helyett a kölcsönös bizalmon alapuló politikai párbeszédre kellene alapulnia. Kifejtette: a finn parlament határozhatná meg azokat a területeket, amelyeknek a tartományhoz történő áthelyezése semmi esetre sem jöhet szóba, valamint azokat, amelyek átadásáról kétoldalú tárgyalásokat lehetne folytatni.

A fentiekkel összefüggésben megjegyeznénk, hogy a tartomány saját részéről a Jansson Bizottság jelentésében már kifejtette véleményét, és a kormányzat fő célja a parlamentáris munkacsoport felállításával éppen az volt, hogy ezeket a javaslatokat a finn oldalról vizsgálják meg. Valószínűleg ez volt az oka annak, hogy a munkacsoportban már nem biztosították Åland számára a képviselőt. Vajon elég érett-e Finnország arra, hogy ilyen komoly változásoknak nézzen elébe? – teszi fel a kérdést a képviselő. Van-e a jelenlegi politikai légkörben – ahol egyesek ott nem szívesen látott embereket küldenének Ålandra (utalva ezzel Timo Soini, az Igazi Finnek Pártja elnökének egy 2011-es nyilatkozatára, melyben arról beszélt, hogy ő a finnországi bevándorlókat Åland szigeteire telepítené) – megértés egy olyan különleges terület irányában, amely szeretné a finnországi lakossággal szembeni kisebbségének nyelvét, kultúráját megőrizni?¹⁰

¹⁰ <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/Ahvenanmaan+itsehallintoa+pit%C3%A4%C3%A4+uudistaa/a1339554486836> (2013. július 3.)

Ålandi reakciók a Parlamentáris Åland Munkacsoport jelentésének nyilvánosságra hozatalát követően

A Parlamentáris Åland Munkacsoport jelentésének fogadtatása a szigeteken túlnyomórészt pozitív volt, de voltak, akik elégedetlenségüknek adtak hangot. A konzervatív kötődésű Tidningen Åland hasábjain 2013. február 18-án megjelent cikk szerint a jelenleg fennálló helyzet lényegében nem fog változni a jövőben sem, ugyanis a munkacsoport a Jansson Bizottság két fő javaslatát (adóztatási jog áthelyezése, újfajta hatáskör megosztás) elutasította.¹¹

Az inkább szocialista kötődésű Nya Åland azonban 2013. január 27-i cikkében egyértelműen sikernek könyvelte el a jelentést, és már azt önmagában nagy eredménynek tartja, hogy a munkacsoport szerint lehetőség van a beszédett adóknak egyenesen a tartomány költségvetésébe történő visszajuttatására. Fontosnak tartják azt is, hogy a munkacsoport semmitől sem zárkózott el teljes egészében, és ezzel tulajdonképpen nyitott kapuk maradtak. A cikkben méltatták a munkacsoport elnökét, Alec Aaltot, aki szerintük nagyon hozzáértően és gondosan végezte munkáját.¹² Az Åland Radio och Tv internetes oldalán szintén úgy értékelték, hogy a jelentés pozitív irányba történő elmozdulást jelent.¹³

Összegzés

Bár elsőre valóban úgy tűnhet, hogy a Parlamentáris Åland Munkacsoport a javaslatok nagy részéhez elutasítóan viszonyult, fontos azt látni, hogy Åland esetében egy már meglévő, rendkívül széles autonómiáról van szó, mely többek között teljes kulturális és nyelvi autonómiát, valamint részleges közigazgatási, jogalkotási, továbbá gazdasági önállóságot jelent. Ez alapján finn oldalról további hatáskörök biztosítása Åland részére rendkívül nagy jelentőséggel bír. Ebben a helyzetben talán már

¹¹ <http://www.alandstidningen.ax/article.con?id=33508&iPage=2> (2013. július 3.)

¹² http://www.nyan.ax/ledaren/?news_id=74963 (2013. július 3.)

¹³ <http://www.radiotv.ax/news.con?iPage=3&iArticle=48468> (2013. július 3.)

az figyelemre méltó, hogy a finn politikusok nem azon gondolkoznak, hogy milyen hatásköröket lehetne esetlegesen elvonni a tartománytól, hanem azon, hogy a meglévőket hogyan lehetne szélesíteni, vagy hogyan lehetne újabbakat biztosítani. Mind a Jansson Bizottság, mind a Parlamentáris Áland Munkacsoport fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy a továbbiakban Finnországnak és a tartománynak a viszonya, valamint az új rendszer is kölcsönös bizalmon és politikai párbeszédre kell alapuljon.

A kölcsönös bizalom előmozdítása érdekében az egyik legnagyobb lépést talán 2011-ben tette meg a finn oldal, amikor Finnország Brüsszeli Állandó Képviselőinek homlokzatára kihelyezték a finn és az európai uniós zászló mellé az álandi zászlót is. Wille Valve, a finnországi svéd anyanyelvű EP-képviselő, Carl Haglund Áland-szigetekkel foglalkozó akkori asszisztense – jelenleg álandi parlamenti képviselő – egy, az Erdélyi Naplónak még 2011-ben adott interjújában erről az ügyről így nyilatkozott: „*Ez szimbolikus, de nagyon fontos. Most először van egy konkrét jele annak, hogy létezőnk az EU-ban.*”¹⁴ Az álandi autonómia fejlesztésében a parlamentáris munkacsoport vizsgálata már a harmadik lépcsőfok volt a sorban egy szisztematikus munka keretében Bertil Roslin tanulmányát, valamint a Jansson Bizottság jelentését követően. A tervek szerint a következő lépés egy közös bizottság felállítása, mely a Jansson Bizottság, valamint a Parlamentáris Áland Munkacsoport jelentését fogja összevetni. Minden bizonnyal itt születnek majd meg a konkrét, a két parlament elé terjesztendő javaslatok. Kíváncsian várjuk: történik-e tényleges előrelépés?

Dabis Attila

A skót szecesszió dilemmái

1. Bevezető

2014. szeptember 18-án Skócia lakossága népszavazáson fog dönteni arról, kíván-e továbbra is tagja maradni az Egyesült Királyságnak, vagy sem? Az időzítés jelentősége sokrétű. 2014-ben lesz a 700. évfordulója a Bannockburni csatának, ahol a skót uralkodó I. Róbert (*Robert the Bruce*) megsemmisítő vereséget mért II. Eduárd angol seregeire, megőrizve ezzel a skót trón függetlenségét.¹ E szimbolikus ok mellett pragmatikusak is sorakoznak. Egyrészt a Skót Nemzeti Párt (SNP) már a 2007-es skót parlamenti választások kampányában is a függetlenség kivívása mellett tört lándzsát, 2011-ben pedig ugyanezzel kampányolva nyert kormányzati mandátumot magának.² Ez azt jelentette, hogy Skócia Egyesült Királyságtól való elszakadásának kérdését, a skót törvényhozás jelenlegi ciklusának lejárta előtt fel kell tenni a választóknak. Az SNP 2014-et jelölte meg kívánatos évnak, mely a függetlenségi-kampány sikerességét figyelembe véve egy okból mindenképpen alapvető fontosságú. 2015-ben lesznek ugyanis a soron következő brit parlamenti választások, ami a skót lakosság általános politikai és pártpreferenciája miatt releváns. Az Egyesült Királyságot jelenleg is kormányzó brit toryk ugyanis a Thatcher érából kezdve, egyre marginálisabb státuszba deklasszálták magukat az elmúlt évtizedek során Skóciában (lásd az 1. és 2. táblázatot a választási eredményekről). A skótság hagyományosan ragaszkodik a jóléti állam vívmányaihoz, amiket a Thatcheri neokonzeratívizmus hosszú éveken keresztül folyamatosan épített le deregulatív,

¹ A skót és az angol trónok közti hullámzó történelmi viszony jobb megértéséhez érdemes elolvasni: Kidd, Colin: *Union and Unionisms: Political Thought in Scotland, 1500-2000*. Cambridge University Press: Cambridge, 2008.

² Bővebben lásd: Egedy, Gergely: Skócia: a kiválás útján? *Kisebbségkutatás*, 2012. évi 4. szám, 831-846.

¹⁴ http://www.erdelyinaplo.ro/europai-autonomiak/a_beke_szigetei_/print (2013. július 3.)